

Styrende dokument	Prosess: Føre tilsyn	Retningslinje
Utarbeidet av: raknu		Utgave: 5
Sist endret: 14.12.2018	Prosesseier: Inge Erlend Næsset	ePhorte saksnr: 2010/20292-44

Forvaltningspraksis ved påvisning av gul og eller hvit potetcystenematode- PCN

1. Formål

Retningslinjen skal sikre enhetlig forvaltning når det påvises potetcystenematode (PCN).

2. Virkeområde

Forvaltningspraksisen omfatter foreløpig produksjon og omsetning av potet (kapittel 3) og planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland (kapittel 4), og gjelder både på landbrukseiendom og annen eiendom.

Mattilsynet vil på et senere tidspunkt utarbeide bestemmelser for virksomheter som mottar poteter eller uvaskede grønnsaker med rot, for sortering, pakking eller industriell bearbeiding og komposterings- og slambelegg. Inntil videre gjelder Mattilsynets forvaltningspraksis fra 2001 for slike virksomheter. Avhending av bl.a. kompost, husdyrgjødsel, jord og andre dyrkingsmedier, skal foregå iht. forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B pkt 14 og forskrift om organisk gjødsel.

3. Mattilsynets forvaltningspraksis ved påvisning av gul og/eller hvit potetcystenematode – poteter

3.1 Målsetting

Den overordnede målsettingen er å beskytte potetproduksjonen mot smitte og minimere samfunnets tap som følge av PCN.

Delmål/resultatmål er:

- Hvit PCN og resistensbrytende raser av gul PCN: Hindre spredning fra smitta areal til andre arealer på smitta eiendom og til andre eiendommer og redusere populasjonene.
- Gul PCN: Begrense spredning fra smitta areal til andre arealer på smitta eiendom, hindre spredning til andre eiendommer og redusere populasjonene.
- Eier/bruker av landbrukseiendom hvor det er påvist PCN, skal ha kunnskap om PCN og kjennskap til utbredelsen av skadegjøreren på egen eiendom, og evt. leid eiendom.

3.2 Bekjempelsestiltak

Hjemmelsgrunnlag

Det er forbudt å spre potetcystenematoder, jf. forskrift om plantehelse § 4 vedlegg 1, Insekter, midder og nematoder, punktene 9 og 10. Matloven § 23 og forskrift om plantehelse § 6 gir Mattilsynet hjemmel til å fastsette tiltak ved påvisning av PCN. Matloven § 14 om opplysnings- og rapporteringsplikt gir Mattilsynet hjemmel til å kreve at nødvendige opplysninger meldes til Mattilsynet.

Det henvises også til forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B punkt 6.1.

Tiltak som må påregnes:

A: Påvisning av a) hvit PCN eller b) resistensbrytende raser av gul PCN, jf. merknad i kapittel 5

(Samme tiltak må også påregnes som midlertidig tiltak ved mistanke om hvit PCN og når det foreligger behov for rasetesting ved påvisning av gul PCN.)

1) Smitta felt

- a) Forbud mot å dyrke vertplanter på smitta felt, hvor smitta felt skal defineres av Mattilsynet ut fra forhold på stedet, jf. merknad i kapittel 5.
- b) Videre drift av smitta felt skal foregå på en slik måte at PCN ikke spres fra feltet og iht. en driftsplan som er meldt til Mattilsynet. Driftsplanen foreslås utarbeidet i samarbeid med veiledningstjenesten og/eller kommunal landbruksforvaltning. Se merknad i kapittel 5 om hva som bør inngå i driftsplanen.
- c) Evt. pålegg om funnstedet og området rundt funnstedet skal dekkes med gras eller annet materiale som hindrer smittespredning.
- d) Forbud mot å føre bort smittebærende emner fra smitta felt, bl.a.:
 - i) Jord og andre organiske dyrkingsmedier
 - ii) Settepoteter
 - iii) Poteter til fôr
 - iv) Uvaska rotgrønnsaker og evt. andre grønnsaker med jordsøl
 - v) Planter og formeringsmateriale med røtter (herunder fôrplanter med røtter)
- e) Håndtering av poteter fra smitta felt: Dersom PCN påvises i vekstsesongen eller mens potetene står på lager, kan potetene fra denne avlinga leveres til virksomheter som er registrert hos Mattilsynet, forutsatt at:
 - i) Virksomheten er kjent med PCN-status hos produsenten.
 - ii) Virksomheten er villig til å ta i mot potetene.
 - iii) Virksomheten har et system og internkontroll som hindrer at smitte spres videre.
 - iv) En plan for slik leveranse er meldt til Mattilsynet.

2) Smitta eiendom

- a) Forbud mot å føre bort smittebærende emner fra eiendommen:
 - i) Jord og andre organiske dyrkingsmedier
 - ii) Settepoteter
- b) Vilkår for fortsatt dyrking av poteter på andre felt på eiendommen:
 - i) Prøvetaking før oppstart: Feltet/feltene skal være prøvetatt iht. veileder fra Mattilsynet, prøvene skal være analysert iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2), og det skal ikke være påvist hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN. Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga, må bekoste analysen og skal melde plan for prøvetaking til Mattilsynet.
 - ii) I situasjoner hvor det påvises hvit PCN seint i sesongen, slik at det ikke lar seg gjøre å prøveta de andre feltene før oppstart neste år, kan det, etter samråd med Mattilsynet, tillates at det dyrkes poteter til mat og industri på nye felt den

- påfølgende vekstsesongen etter at prøve med påvisning ble tatt uten at feltene på forhånd er prøvetatt. En forutsetning for dette er at disse feltene prøvetas og analyseres som nevnt i punkt b) i), i løpet av den samme vekstsesongen. I tillegg skal nye felt som er planlagt brukt til potetproduksjon året deretter, prøvetas og analyseres tilsvarende i løpet av den samme vekstsesongen.
- iii) Framtidig prøvetaking: Prøvetaking skal skje hvert 8. år, evt. etter hver andre gang det er dyrket poteter på arealet (i tilfelle noen har lengre vekstskifte enn 4 år). Det skal ikke være påvist hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN. Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga iht. veileder fra Mattilsynet og må bekoste analysen, som skal skje iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2). Plan for prøvetaking skal meldes til Mattilsynet.
 - iv) Egenproduserte settepoteter fra slike felt kan kun brukes på egen eiendom.
 - v) Det skal gjennomføres minimum 4 års vekstskifte, dvs. minimum 3 potetfrie år.
- c) Eier/bruker skal gjennomføre faglig forsvarlig drift og ha et produksjonsopplegg som er i samsvar med potetbransjens bransjestandard.
- 3) Smitta eiendoms forhold til andre
- a) Eier/bruker skal opplyse den annen part om PCN-status før inngåelse av avtale om:
 - i) Maskinsamarbeid og annen felles bruk av maskiner
 - ii) Jordleie, jordbytte og forpaktning av jord med mer
 - iii) Omsetning av maskiner og utstyr
 - iv) Omsetning av eiendommen
 - b) Eventuell leie, bytte eller forpaktning av jord og maskinsamarbeid eller annen felles bruk av maskiner med andre eiendommer skal meldes til Mattilsynet.
 - c) Eier/bruker skal sørge for forsvarlig reinhold av maskiner og utstyr som skal benyttes utenfor eiendommen.
- 4) Pålegg overfor andre eiendommer/virksomheter
- a) Hvis det har vært risikoaktivitet mellom smittet eiendom og annen eiendom/virksomhet, jf. merknad i kapittel 5, skal det tas jordprøver fra de feltene på den andre eiendommen, hvor det har vært samdrift med smittet eiendom.
 - i) Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga iht. veileder fra Mattilsynet og må bekoste analysen, som skal skje iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2).
 - ii) Plan for prøvetaking skal meldes til Mattilsynet.
 - b) Inntil analyseresultatene foreligger, skal eiendommen behandles som smittet med hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN.
 - c) Dersom det ikke påvises smitte på disse feltene, gis ingen restriksjoner.

B: Påvisning av gul PCN

- 1) Smitta eiendom
- a) Mattilsynet skal ut fra en risikovurdering vurdere om det er behov for rasetesting. Rasetest er bl.a aktuelt når det har vært dyrket resistent sort på samme areal i en årrekke. (Når det vurderes som aktuelt å foreta rasetesting av populasjonen, skal det iverksettes midlertidige tiltak iht. punkt A.)
 - b) (Punktet er opphevet oktober 2011.)
 - c) Forbud mot å føre bort smittebærende emner fra eiendommen:
 - i) Jord og andre organiske dyrkingsmedier
 - d) Eier/bruker skal sørge for at PCN ikke spres til andre arealer på egen eiendom eller til andre eiendommer.
 - e) Bruk av egenproduserte settepoteter på eid og leid jord forutsetter at disse er oppformert på felt som er prøvetatt og hvor det ikke er påvist smitte.

- f) Eier/bruker av landbrukseiendom skal gjennomføre faglig forsvarlig drift og ha et produksjonsopplegg som er i samsvar med potetbransjens bransjestandard.
- 2) Smitta eiendoms forhold til andre
- a) Eier/bruker skal opplyse den annen part om PCN-status før inngåelse av avtale om:
 - i) Maskinsamarbeid og annen felles bruk av maskiner
 - ii) Jordleie, jordbytte og forpaktning av jord med mer
 - iii) Omsetning av maskiner og utstyr
 - iv) Omsetning av eiendommen.
 - b) Eier/bruker skal sørge for forsvarlig reinhold av maskiner og utstyr som skal benyttes utenfor eiendommen.
- 3) Pålegg overfor andre eiendommer/virksomheter
- a) Hvis det har vært risikoaktivitet mellom smittet eiendom og annen eiendom/virksomhet, jf. merknad i kapittel 5, skal det tas jordprøver fra de feltene på den andre eiendommen, hvor det har vært samdrift med smittet eiendom.
 - i) Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga iht. veileder fra Mattilsynet og må bekoste analysen, som skal skje iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2).
 - ii) Plan for prøvetaking skal meldes til Mattilsynet.
 - b) Inntil analyseresultatene foreligger, skal eiendommen behandles som smittet med gul PCN.
 - c) Dersom det ikke påvises smitte på disse feltene, gis ingen restriksjoner.

4. Mattilsynets forvaltningspraksis ved påvisning av hvit eller gul potetcystenematode på eiendommer hvor det er produksjon av planter og formeringsmateriale med røtter, dyrket på friland, for omsetning

(Jf. merknad i kapittel 5 for hva som inngår i "planter og formeringsmateriale med røtter, dyrket på friland")

4.1 Målsetting

Den overordnede målsettingen er å beskytte potetproduksjonen mot smitte og minimere samfunnets tap som følge av PCN.

Delmål/resultatmål er:

- Hindre spredning av PCN fra smitta areal til andre arealer på smitta eiendom og til andre eiendommer og redusere populasjonene
- Eier/bruker av landbrukseiendom hvor det er påvist PCN, skal ha kunnskap om PCN og kjennskap til utbredelsen av skadegjøreren på egen eiendom, og evt. leid eiendom.

4.2 Bekjempelsestiltak

Hjemmelsgrunnlag

Det henvises til kapittel 3.2 og forskrift om plantehelse § 5 vedlegg 4B punkt 13.

Tiltak som må påregnes ved påvisning av hvit eller gul PCN

(Ved mistanke om PCN må det påregnes at følgende tiltak blir fastsatt i midlertidig vedtak.)

A: Stikkløkproduksjon (og evt. frilandsproduksjon av småplanter av grønnsaker og krydderurter)

1. Forbud mot å omsette stikkløk fra produksjonsstedet
2. For øvrig henvises det til tiltak beskrevet i kapittel 3.

B: Resten av plantekategoriene som inngår i planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland

1) Smitta felt

- a) Forbud mot å omsette og føre bort fra feltet:
 - i) Planter og formeringsmateriale som har vært dyrket m/røtter i jorda på smitta felt eller har vært produsert som karplanter eller planter i brett og har stått eller står med pottene eller brettene plassert direkte på eller i frilandsjord på det smitta feltet.
 - ii) Andre smittebærende emner, bl.a.:
 - (1) Jord og andre organiske dyrkingsmedier
 - (2) Settepoteter
 - (3) Poteter til fôr
 - (4) Uvaska rotgrønnsaker og evt. andre grønnsaker med jordsøl
- b) Videre drift av smitta felt skal foregå på en slik måte at PCN ikke spres fra feltet og iht. en driftsplan som er meldt til Mattilsynet. Driftsplanen foreslås utarbeidet i samarbeid med veiledningstjenesten og/eller kommunal landbruksforvaltning. Se merknad i kapittel 5 om hva som bør inngå i driftsplanen.
- c) Evt. pålegg om funnstedet og området rundt funnstedet skal dekkes med gras eller annet materiale som hindrer smittespredning.

- 2) Smitta eiendom
 - a) Ved påvist hvit PCN eller gul PCN og fortsatt produksjon av planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland, på eiendommen: Forbud mot å dyrke vertplanter på eiendommen (omfatter påvisning på både eid og leid jord).
 - b) Vilkår for fortsatt dyrking for omsetning av planter og formeringsmateriale med røtter, på friland på andre felt på eiendommen:
 - i) Prøvetaking før oppstart: Feltet/feltene skal være prøvetatt iht. veileder fra Mattilsynet, prøvene skal være analysert iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2), og det skal ikke være påvist PCN. Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga, må bekoste analysen og skal melde plan for prøvetaking til Mattilsynet.
 - ii) Framtidig prøvetaking: Felt hvor det skal dyrkes planter og formeringsmateriale med røtter, på friland i framtida: Ut fra forholdene på stedet, skal det hvert 5. år vurderes om det er behov for ny prøvetaking. Slik prøvetaking skal skje iht. veileder fra Mattilsynet, prøvene skal analyseres iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2), og det skal ikke være påvist PCN. Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetaking, må bekoste analysen og skal melde plan for prøvetaking til Mattilsynet.
 - c) Eier/bruker skal gjennomføre faglig forsvarlig drift.
- 3) Smitta eiendoms forhold til andre
 - a) Eier/bruker skal opplyse den annen part om PCN-status før inngåelse av avtale om:
 - i) Maskinsamarbeid og annen felles bruk av maskiner
 - ii) Jordleie, jordbytte og forpaktning av jord med mer
 - iii) Omsetning av maskiner og utstyr
 - iv) Omsetning av eiendommen.
 - b) Eventuell leie, bytte eller forpaktning av jord og maskinsamarbeid eller annen felles bruk av maskiner med andre eiendommer skal meldes til Mattilsynet, når det er påvist hvit PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN.
 - c) Eier/bruker skal sørge for forsvarlig reinhold av maskiner og utstyr som skal benyttes utenfor eiendommen.
- 4) Pålegg overfor andre eiendommer/virksomheter
 - a) Hvis det har vært risikoaktivitet mellom smittet eiendom og annen eiendom/virksomhet, jf. kapittel 5, skal det tas jordprøver fra de feltene på den andre eiendommen, hvor det har vært samdrift med smittet eiendom.
 - i) Eier/bruker har ansvar for å organisere prøvetakinga iht. veileder fra Mattilsynet og må bekoste analysen, som skal skje iht. EPPOs Diagnostic Protocol PM 7/40(2).
 - ii) Plan for prøvetaking skal meldes til Mattilsynet.
 - b) Inntil analyseresultatene foreligger, skal eiendommen behandles som smittet med PCN.
 - c) Dersom det ikke påvises smitte på disse feltene, gis ingen restriksjoner.

5. Merknader til bekjempelsestiltakene

Produksjonssted: Enhver lokalitet eller samling av jordarealer som drives som én produksjons- eller bruksenhet. Et produksjonssted kan omfatte flere underenheter som av plantehelsemessige grunner drives adskilt.

Felt: Et felt er et naturlig avgrenset areal, hvor det er kjørt felles jordarbeiding i løpet av året. Smitta felt er et felt hvor det er påvist PCN.

Rasetest: Rasetest skal gjennomføres når det er påvist gul PCN og:

- Det er utviklet skadesymptomer i en potetåker hvor det dyrkes resistent potetsort. Slike populasjoner har passert skadeterskelen.
- Det ved langtids dyrking av resistent sort uten vekstskifte er skjellig grunn til mistanke om at det er en høy populasjon av resistensbrytende rase av gul PCN, uten at det er meldt om skade.

(Lave populasjoner behandles som vanlig gul.)

Evt. tildekking med gras eller annet materiale som hindrer smittespredning: For å bestemme om funnstedet og området rundt det skal tildekkes med gras eller annet materiale som hindrer smittespredning, skal det gjennomføres en lokal risikovurdering, hvor det bl.a. tas hensyn til risikoen for smittespredning ved jorderosjon og overflatevann med mer. Det samme gjelder for å avgjøre hvor stort areal som det er nødvendig å tildekke med gras eller annet materiale.

Krav til driftsplan: Det skal skisseres et dyrkingssystem med type produksjon, tidspunkt for jordarbeiding, gjødsling, evt. sprøyting og annet arbeid som kan påvirke en eventuell spredning av PCN. Videre skal driftsplanen inneholde rutine for bruk og reingjøring av maskiner og utstyr for å hindre smittespredning, slik at det etableres en underenhet på produksjonsstedet som plantehelsemessig drives adskilt. Driftsplanen skal også ta spesielt hensyn til evt. risiko for smittespredning med overflatevann og erosjon. Driftsplanen skal sendes til Mattilsynets distriktskontor. Det forutsettes at dyrkeren gjennomfører driftsplanen. Evt. endringer i driftsplanen skal meldes til Mattilsynet.

Mattilsynets håndtering av innsendt driftsplan og evt. andre planer det er krav om: Mattilsynet skal gå igjennom planen. Dersom planen vurderes som tilfredsstillende, foretar ikke Mattilsynet seg noe annet enn å bekrefte at planen er mottatt. Dersom planen vurderes som mangelfull, må dette tas opp med eier/bruker slik at planen utbedres.

Utsatt prøvesvar: I tilfeller hvor prøvesvar ikke foreligger før ny dyrkingssesong, og prøvene er tatt uten at det er mistanke om PCN, kan produksjonen starte.

Risikoaktivitet: Med risikoaktivitet menes bl.a:

- Maskinsamarbeid og annen felles bruk av maskiner
- Jordleie, jordbyte og annen forpaktning av jord
- Evt. omsetning av maskiner eller andre smitteførende gjenstander

og at dette har skjedd uten at det kan dokumenteres at det er gjennomført tiltak for å eliminere risiko for smittespredning.

Når det skal avgjøres hvilke felt som skal prøvetas, vil dette normalt gjelde de feltene og evt. transporttraseer for maskiner og utstyr (utenom veier) hvor det har vært samdrift i siste avtaleperiode, men ikke kortere enn siste år.

Tinglysing: Restriksjoner på eiendommer med en tidslengde på fem år eller mer gitt med hjemmel i forskrift om plantehelse, skal iht. § 39 i forskriften tinglyses for eiers regning. Imidlertid er ingen påvisninger av PCN tinglyst til nå. Mattilsynet skal vurdere om tinglysing skal brukes, når oppdatert PCN-register foreligger. Inntil så har skjedd, skal ingen påvisninger av PCN tinglyses.

Håndtering av gamle funn av hvit eller resistensbrytende gul PCN: Eiendommer som har fått restriksjoner før 13. april 2010 enten på grunn av 1) at det er påvist hvit eller resistensbrytende gul PCN på eiendommen eller 2) at eiendommen har hatt risikoaktivitet med eiendom hvor det er påvist hvit eller resistensbrytende gul PCN, kan melde fra til Mattilsynet at de ønsker en ny vurdering av dyrkingsforbudet av vertplanter. Anmodning om omgjøring av vedtak fra eiendom med påvist hvit eller resistensbrytende gul PCN og med potetproduksjon vil da bli behandlet iht. punkt 3.2.A.2.b), og anmodning om omgjøring av vedtak fra eiendom med påvist hvit eller resistensbrytende gul PCN og med produksjon av planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland, for omsetning vil bli behandlet iht. punkt 4.2.B.2.b. Anmodning om omgjøring av vedtak fra eiendom som fikk restriksjoner pga. risikoaktivitet med smittet eiendom, vil bli behandlet iht. punkt 3.2.A.4, evt. 4.2.B.4, avhengig av om det tidligere var potetproduksjon eller produksjon av planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland.

Planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland: Følgende plantekategorier inngår:

- Planteskoleplanter, bl.a. frukttrær, bærplanter, treaktige busker og trær (herunder også skogstrær), stauder, ferdigplen og evt. matteproduksjon av *Sedum* el.l.
- Stikkløk og evt. annen produksjon av småplanter av grønnsaker og krydderurter
- Sommerblomster

Punktet gjelder når planter av de nevnte kategoriene

- har stått eller står med røttene i jorda på friland og omsettes som barrotsplanter eller klumpplanter
- har stått eller står med røttene i frilandsjord i plasthus, plasttunnel eller veksthus og omsettes som barrotsplanter eller klumpplanter.
- produseres som karplanter eller planter i brett og har stått eller står med pottene eller brettene plassert direkte på eller i frilandsjord
- produseres som matter uten at det er plantehelsemessig forsvarlig avgrensning mot frilandsjord

Punktet kan også gjelde karplanter og planter i brett som har stått eller står med pottene eller brettene på duk på frilandsjord, når det foreligger risiko for smitteoverføring pga. jordsøl med mer.

(For sertifiserte settepoteter gjelder krav i forskrift om settepoteter.)

Revisjon av internkontroll: Videre revisjon av internkontrollen i en virksomhet som produserer planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland iht. kapittel 4.2.B, og har fått påvist PCN, skal vektlegge oppfølging av tiltakene i punktene 1, 2 og 3 i 4.2.B.

Bekjempelsestiltak ved opphør av produksjon av planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland: Hvis en produsent av planter og formeringsmateriale, med røtter, dyrket på friland, bestemmer seg for å slutte med slik produksjon etter å ha fått påvist hvit

PCN eller resistensbrytende raser av gul PCN, vil bekjempelsestiltakene i kapittel 3.2.A gjelde. Dette vil innebære at det kan dyrkes vertplanter på andre felt på eiendommen, forutsatt at disse feltene er prøvetatt og funnet fri.

6. Gjeldende regelverk

- Lov 19.12.2003 nr 124 om matproduksjon og mattrygghet (matloven)
- Forskrift 01.12.2000 nr 1333 om planter og tiltak mot planteskadegjørere (forskrift om plantehelse)
- Forskrift 02.07.1996 nr 1447 om settepoteter
- Forskrift 04.07.2003 nr 951 om gjødselvarer mv. av organisk opphav (forskrift om organisk gjødsel)

Endringer

Utgave	Godkjent	Godkjent av	Utarbeidet av	Endring
01	13.04.2010	krlan	habre	1. utgave av dokumentet godkjent
02	01.04.2011	krlan	raknu	Tilføyelse av kapitlene 4 og 5. Kapitlene 1, 2 og 3: Vesentlig omformuleringer og utdypinger. Noen få materielle endringer, inkl. at plan for prøvetaking skal meldes til Mattilsynet. Omformulering i punktet om håndtering av gamle funn i kapittel 5: Søknad om dispensasjon erstattet med anmodning om omgjøring av vedtak.
03	04.10.2011	krlan	raknu	Punkt 3.2.B.1)b) fjernet. Henvisning til versjon 2 av EPPOs Diagnostic Protocol, og ikke 1. Utdyping av delmål. Fjernet "som har utviklet skadesymptom i felt" i overskrift til 3.2.A
04	01.12.2016	hibre	raknu	Endring av prosesseier iht. omorganisering
05	12.12.2018	kajba	raknu	Endring av prosesseier